

and other parts of Croatia on them, and it also contains the biographic data about Klobučarić, as well as the titles of published works about his life and work. This monograph can serve as a model to

other monographs in which the cartographic works of more important Croatian cartographers could be processed more detailed.

Ivka Kljajić

Panoramic Views of Dalmatia by Giuseppe Rieger

Mithad Kozličić

P*anoramic Views of Dalmatia by Giuseppe Rieger*, a book by Mithad Kozličić, was published by the Hydrographic Institute of the Republic of Croatia in Split in 2003. The book is of 35×25 cm format, has 159 pages bound in stiff covers. The number of printed copies is 1000, and its ISBN 953-6165-07-4. The book is written in four languages: Croatian, Italian, English and German. It is the first critic edition of Rieger's *Views*.

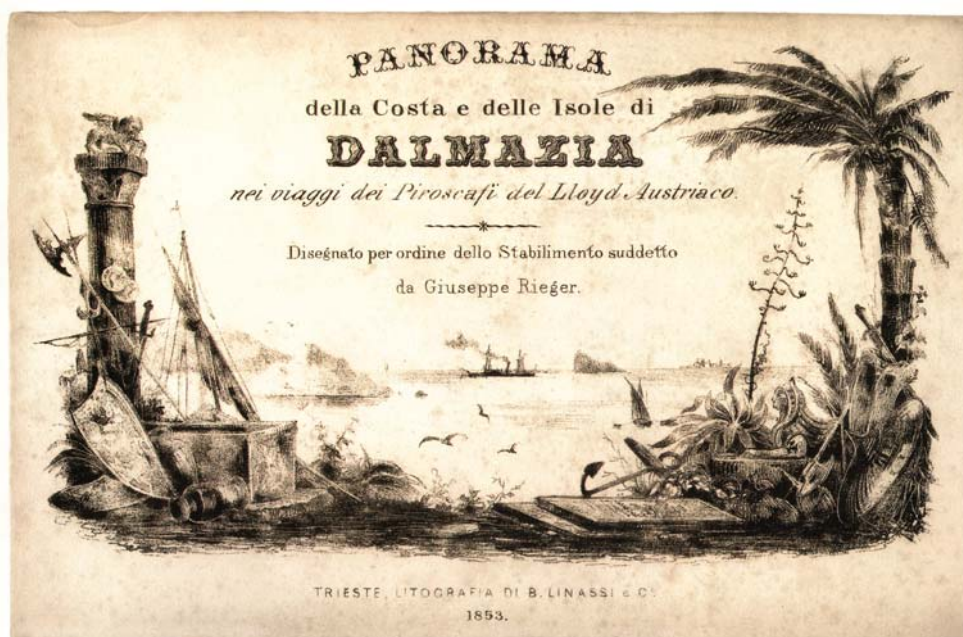
The introductory part is followed by following chapters:

1. Panoramic representations of Eastern Adriatic throughout history
2. Giuseppe Rieger and his panoramas of Dalmatia
3. Conclusions

At the end of the book there is an index of geographic material which the author presents three times for easier orientation. The first one lists the

items in the order as given on Rieger's panoramic views, from the first sheet to the last one. The second sequence includes the same items, Rieger's original names being given first, but in alphabetical order. In the third one, modern variants are given first, being followed by Rieger's terms.

Not much is known about Giuseppe Rieger. He was born in Vienna in 1812, and he studied at the Vienna Academy of Fine Arts from 1835. He spent most of his short, but prolific life in Trieste. He exhibited his seascapes and landscapes in 1842 for the first time. About 1850, he produced nine panoramic views of Rijeka, which are kept in the Maritime and History Museum of Croatian Seaside. Two votive water-colours as sailors' gifts (*ex voto*) are kept in the Church Gospe od Škrpjela in Island by Perast. In 1845, he produced a panoramic representation of Istra's coast from Trieste to Pula, which was printed in a special book. In 1850, there was a continuation: coast from Pula to Budva,

Monografija je ilustrirana velikim brojem kartografskih prikaza, među kojima se nalaze i Klobučarićeva djela: plan Rijeke, karta Riječkog zaljeva i karta dijela Hrvatske od Rijeke do Omiša, te 15 topografskih skica područja zapadne Hrvatske.

Posebna je vrijednost ove monografije detaljna analiza sadržaja Klobučarićevih kartografskih djela na kojima se vide Rijeka, Kvarnersko primorje i ostali

dijelovi zapadne Hrvatske, a u njoj se mogu naći i biografski podaci o Klobučariću, kao i naslovi objavljenih djela o njegovu životu i radu. Ova monografija može poslužiti kao predložak drugim monografijama u kojima bi se mogla detaljnije obraditi kartografska djela važnijih hrvatskih kartografa.

Ivka Kljajić

Panorame Dalmacije Giuseppea Riegera

Mithad Kozličić

U izdanju Hrvatskog hidrografskog instituta u Splitu 2003. godine izdana je knjiga Mithada Kozličića *Panorame Dalmacije Giuseppea Riegera*. Knjiga je formata 35×25 cm, ima 159 stranica uvezanih u tvrdi uvez. Naklada knjige je 1000 primjeraka, a oznaka ISBN 953-6165-07-4. Knjiga je napisana na četiri usporedna jezika i to hrvatski, talijanski, engleski i njemački. To je prvo kritičko izdanje Riegerovih *Panorama*.

Nakon uvodnog djela slijede poglavlja:

1. Panoramski prikazi istočnog Jadrana tijekom povijesti
2. Giuseppe Rieger i njegove panorame Dalmacije
3. Zaključna razmatranja

Na kraju knjige nalazi se indeks zemljopisne građe što ga autor, radi lakšeg snalaženja, donosi tri puta i to: redoslijedom kako je građa prikazana na Riegerovim panoramama, abecednim redom izvornih naziva i abecednim redom suvremenih naziva.

O Giuseppeu Riegeru zna se relativno malo. Rođen je 1812. u Beču, a od 1835. studira na bečkoj Likovnoj akademiji. Najveći dio kratkog, ali plodnog života proveo je u Trstu. Svoje marine i pejsaže prvi put izlaže 1842. Oko 1850. izrađuje devet veduta Rijeke koje se čuvaju u riječkom Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja. Dva zavjetna akvarela kao darovi pomoraca (*ex voto*) očuvana su u crkvi Gospe od Škrpjela na Otoku kod Perasta. God. 1845. izradio je panoramski izgled istarske obale od Trsta do Pule, što je tiskano u posebnoj knjizi. God 1850. slijedio je nastavak: obala od Pule do Budve, tiskano opet u posebnoj knjizi koja je doživjela nekoliko ponovljenih izdanja. Radi se o panoramama istočnojadranske obale koje je prikazuju u neprekinutom slijedu. Tiskane su na

formatu 245×168 mm, složenom lijepljenjem u traku dugu 12 metara. Traka je presavijanjem složena u 41 list, te je sve bilo ukoričeno u kartonske korice. Primjerci pojedinih izdanja Riegerovih panorama čuvaju se u Hrvatskoj u Arheološkom muzeju u Splitu, Sveučilišnoj knjižnici na Rijeci, Povijesnom arhivu u Zadru, Narodnom muzeju u Zadru, Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu, Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja na Rijeci, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu te Zbirci Kozličić u Splitu).

U prvom poglavlju knjige Kozličić nas uvodi u kartografiju istočnog Jadrana povijesnim prikazom uz ilustracije G. F. Camocija (1571, 1574), S. Pinargentija (1573), G. Franca (1579) i G. Rosaccija (1592, 1606). Slijede majstori poput W. Barentsa (1595), G. Santinija (1666), I. Lučića (1673), J. Peetersa (1686), V. M. Coronellija (1688), N. J. Bellina (1771), C. F. Beaupréa (1806) i V. de Lucija (1809).

Svoje *Panorame Dalmacije* Rieger je izradio po narudžbi Austrijskog Lloydja, a temeljne odrednice bile su mu plovidbena ruta, navigacijski objekti, luke i brodovlje. Uz krajolik Rieger se potrudio predočiti najbitnije geografske elemente, pa tako njegove *Panorame Dalmacije* sadrže čak 298 toponima i drugih geografskih odrednica.

Panorame Dalmacije Giuseppea Riegera značajne su dvojako. Rieger je prvi panoramski oslikao kompletnu jadransku obalu od rta Kumpar na ulazu u Pulsku luku pa sve do Budve. Osim toga, za izradu *Panorama Dalmacije* Rieger se koristio svim postojećim službenim i privatnim izvorima, a jedan od glavnih izvornika su mu bile *Panorame* milanskog Vojnogeografskog instituta, pa su može reći da su te panorame nastale iz službenih kartografskih krugova.

published again in a special book which has several new editions. Those are views of Eastern Adriatic coast represented in an uninterrupted sequence. They were printed with 245×168 mm format, composed by gluing in a 12 meter strap. The strap was folded into 41 pages, and the book had cardboard covers. Copies of certain editions of Rieger's views are stored in Croatia at the Archaeological Museum in Split, the University Library in Rijeka, the Historical Archive in Zadar, the National Museum in Zadar, the Croatian History Museum in Zagreb, the Maritime and Historical Museum of Croatian Seaside in Rijeka, the National and University Library in Zagreb and the Kozličić Collection in Split.

In the first chapter, Kozličić introduces us to the cartography of Eastern Adriatic with a historical representation with illustrations by G. F. Camocio (1571, 1574), S. Pinargenti (1573), G. Franco (1579) and G. Rosaccio (1592, 1606). Masters that follow are W. Barents (1595), G. Santini (1666), I. Lučić (1673), J. Peeters (1686), V. M. Coronelli (1688), N. J. Bellin (1771), C. F. Beautemps-Beaupré (1806) and V. de Lucio (1809).

Rieger produced his *Panoramic Views of Dalmatia* under the order of Austrian Lloyd, and his prime directives were the navigational route, navigational objects, ports and ships. Besides the landscape, Rieger made an effort to represent the

most important geographic elements, so his *Panoramic Views of Dalmatia* contain 298 toponymes and other geographic terms of reference.

Panoramic Views of Dalmatia by Giuseppe Rieger are important twofold. Rieger was the first to panoramically illustrate the whole Adriatic coast from Cape Kumpar at the entrance to the Pula port all the way to Budva. Besides, Rieger used all existing official and private sources for the production of *Panoramic Views of Dalmatia*, and one of his main sources were the views of the Military-Geographic Institute in Milan, so one could say that his views were a product of official cartographic circles.

Let us finish this representation citing Kozličić: "Remarkable value of Rieger's work was proved by no less than five editions of his Dalmatian panoramas in the 19th century. This very motive has also inspired the preparation of his edition, not only to evoke the spirit of old mythical times, but because the panoramas have preserved their artistic value to the present days. The power of their visual art is everlasting. It may well be said that they are a real testimony to the natural beauties of Eastern Adriatic, which in the 19th century, just like today, were the very factor that inspired tourists, most of all Europeans, to come and share with us amenities of the Mediterranean."

Vesna Poslončec-Petrić
Miljenko Lapaine

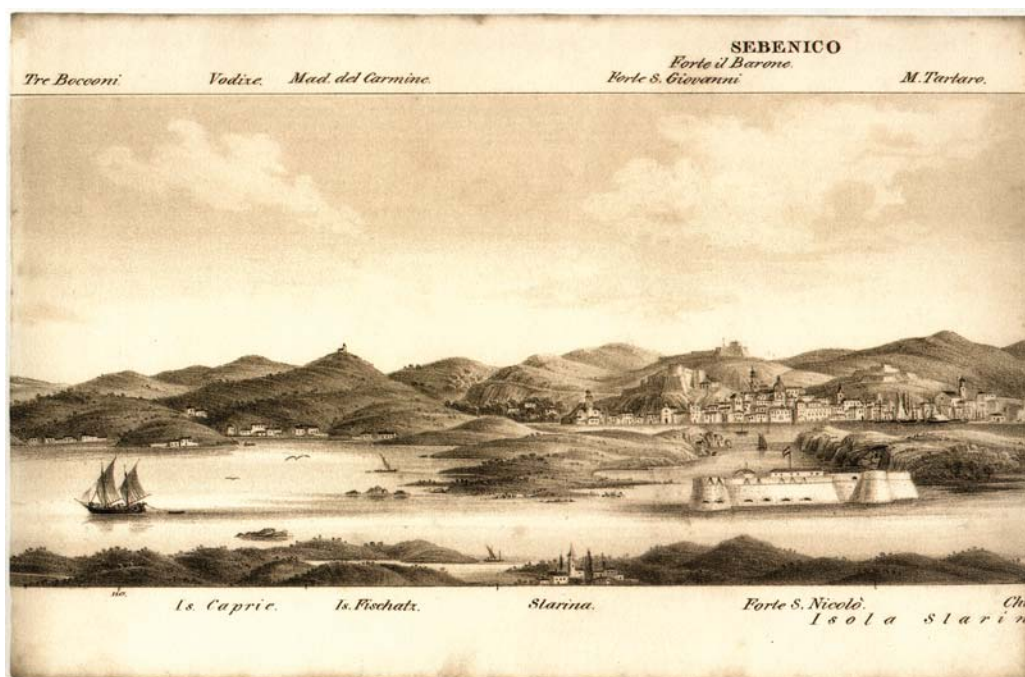
Symbols and Abbreviations Used on Croatian Charts (INT 1)

Hydrographic Institute of the Republic of Croatia

Human spirit is essentially connected with the application of symbols and their wide usage. We generally divide symbols into natural and man-made, and the man-made ones can be further divided into verbal and non-verbal. Using verbal symbols we compile a *text*, and using non-verbal symbols we make a *drawing*. The drawing is the fundamental type of presenting position, size, properties and mutual relations among objects in cartography, and it is generally called a cartographic presentation. *Cartographic symbol* is one of the integral parts of map graphics used in presenting

the map contents, especially objects that cannot be shown at the map scale because of their small sizes. As such, it is the basic element of cartographic communication. It can appear on a map alone or combined with other elements of map graphics.

The symbols that make a cartographic presentation are collected and explained in the collection called a *cartographic key*. The explanation of the applied symbols on a cartographic presentation is called a *legend* and used for converting the properties of spatial objects into graphic properties of cartographic symbols.

Završimo ovaj prikaz citirajući Kozličića: "O izvanrednim vrijednostima Riegerova djela ponajprije svjedoči čak pet izdanja njegovih dalmatinskih panorama tijekom 19. stoljeća. To je razlog da je pripremljeno i ovo. I to ne samo zato da se dočara duh nekadašnjeg pomalo bajkovitog vremena, već u prvom redu stoga što njihova umjetnička vrijednost

nije umanjena ni danas. Snaga njihove likovnosti, naime, neprolazna je. Upravo iz tog razloga možda su jedan od najboljih svjedoka svih ljepota koje krasi istočni Jadran, koje su u 19. stoljeću jednako kao i danas, bile onaj čimbenik koji je inicirao turiste, Europljane ponajprije, da dođu ovdje i podijele s nama, koji tu živimo, tu blagodat Mediterana."

Vesna Poslončec-Petrić
Miljenko Lapaine

149

Znaci i kratice na hrvatskim pomorskim kartama (karta 1) - Symbols and abbreviations used on charts (INT 1)

Hrvatski hidrografski institut

Čovječji duh suštinski je vezan uz primjenu znakova i njihovu široku upotrebu. Znakovi se općenito mogu podijeliti na prirodne i umjetne, a umjetni na govorne i negovorne. Upotrebom govornih znakova nastaje *tekst*, a upotrebom negovornih *crtež*. Crtež je u kartografiji temeljna vrsta prikaza položaja, oblika, veličine, svojstava i međusobnih odnosa objekata i općenito se naziva kartografski prikaz. *Kartografski znak* jedan je od sastavnih dijelova kartografike za prikaz sadržaja karte, posebno objekata koji se zbog njihovih malih dimenzija ne mogu prikazati u mjerilu karte. On je,

kao takav, osnovni element kartografske komunikacije. Na karti može nastupiti sam ili u kombinaciji s ostalim elementima kartografike.

Znakovi koji čine kartografski prikaz sabrani su i objašnjeni u zbirci koja se naziva *kartografski ključ*. Objašnjenje primijenjenih znakova na kartografskom prikazu naziva se *tumač znakova*, koji služi za pretvorbu stvarnih obilježja prostornih objekata u grafička obilježja kartografskih znakova.

Zbog pomanjkanja mjesta pri pisanju imena na kartografskom prikazu potrebno je neke riječi skratiti.